

DENNE

MÅNEDS

FORSIDE

v/ Svend Christensen

Fra Fejøs fortid:

Vikingestridsøksen fra Briet (Briget)

En tidlig forårsdag i 1964 blev der fundet en rusten økse på en nypløjet strandeng ved Briet. Den viste sig at være en ca. 1000 år gammel stridsøkse fra vikingetiden. Øksen, som i dag befinder sig på Nationalmuseet i København, er den eneste kendte oldtids-økse af jern fundet på Fejø.

Et stykke jern dækket af rust og jordpletter kunne næmt være taget for at være en ubrugelig stump af et eller andet landbrugsredskab og derfor smidt væk. At det ikke skete i dette tilfælde skyldtes, at finderens, nu afdøde forpagter *Mogens Johannesen*, Skoven, med det samme havde en anelse om, hvad det var, han havde fundet.

I et brev til Nationalmuseet, som han bad undersøge fundet, fortæller han, at øksens særpregede form mindede ham om en vikingøkse, som var afbildet i bogen "Med arkæologen Danmark rundt" (udgivet af Politikens Forlag). Billedet viste den ene af de to økser, som i 1868 blev fundet i en hovedingegrav i Mammen nær Viborg og berømt for sine sølvindlagte ornamenter.

Briet-øksen var ikke så velbevaret som den fra Mammen og havde heller ikke - måske på grund af rustangreb - spor af eventuel dekoration, men Nationalmuseets arkæologer bekræftede skriftligt, at der var tale om en ca. 1000 år gammel økse af historisk værdi, hvorfor de gerne ville beholde den og konservere den mod yderligere rustangreb.

Arkæologerne var også interesserede i at høre nærmere om fundforholdene for at bedømme, om øksen kunne tænkes at høre til et gravanlæg. *Mogens Johannesen* svarede, at der på stedet ikke fandtes større sten eller andet, som umiddelbart kunne tyde på et gravanlæg, men der havde tidligere været

gravet grus på stedet, hvorved øksen kunne være hentet op fra dybere lag og dermed måske fra en grav. Og terrænet det pågældende sted er noget højere end det omgivende, skrev *Mogens Johannesen*, som inviterede museets folk til selv at besøgte stedet.

Om dette nogensinde skete fremgår desværre ikke af korrespondancen mellem ham og museet, men der står, at Nationalmuseet som tak for øksen og "de udmærkede fundoplysninger" forærede ham et fotografi af øksen efter konserveringen samt bad ham modtage en af museets stenalderøkser, en smuk sleben såkaldt tyknakket retøkse af flint fundet i en mose på Sjælland.

Briet-øksen, som er ca. 15,5 cm lang og knap 10 cm bred over æggen, er en såkaldt bredøkse (hentyder til den brede æg) og er af en type, som f.eks. er blevet fundet i flere vikingegrave i og uden for Danmark. De var fremstillet specielt til våbenbrug og selv uden dekoration som f.eks. Mammen-øksen ret kostbare at fremstille også efter den tids forhold.

Forskellige analyser inklusive gennemskæring af bl.a. en lignende økse fundet i en vikingegrav i Sønder Onsild (nær vikingeringborgen Fyrkat ved Hobro) viser, at en stridsøkse af den type blev smedet sammen af flere kun 1 til 2 mm tynde plader eller lameller med forskelligt kulstofindhold, som har indflydelse på såvel bearbejdningen som styrken i de forskellige dele af øksen, f.eks. hårdheden af æggen. Til at give øksen ekstra "krop" og dermed tyngde blev indlagt en ca. 5 mm tyk kile, som også var smedet sammen af 1 til 2 mm tykke lameller!

Skæftet manglede på Briet-øksen, men den slags økser havde som regel et meget langt skæfte og var et udpræget fodfolksvåben beregnet til nærkamp.

Den "skæve" æg havde til formål at få øksen til at skære dybere og derved mere modstanderen så meget som muligt ...!

I en af Nationalmuseets bøger om vikingetidens våben beskrives dens grusomme effektivitet således: *“Intet skjold og ingen rustning kunne modstå denne økses hug, når den med begge hænders kraft blev svunget gennem luften”*.

Hos de folkeslag, som vikingerne kom i berøring med, gik denne øksetype under navnet *“den danske økse”*, men samme slags økser blev brugt af fodfolket i den engelske hær 31 år efter, at hærens tidligere øverste chef, den *dansk-engelske* konge (og selv vikingesøn) Knud den Store var død.

Svend Christensen
Herredsvej 131

Det lille udsnit af det over 900 år gamle vægtæppe i Bayeux i Normandiet viser en økse af type som Briet-øksen i brug under slaget ved Hastings i England i 1066.

